

Per 211/1914

10002715,5

REKONSTRUKCIJA

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Uređuje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno

Štev. 5.

V Gorici dne 15. aprila 1914.

Tečaj X.

Kjer se krave prepajajo ali zvržejo,

so bolne na spolovilnem kuržnem katarju.

„ . . Nad 300 krav se je zdravilo z bisulinom . . vse z enakim uspehom“ „ . . nikdar se ni opazilo, da bi bile živali po bisulinu znatno razdražene“ . . . zvrgle . . niso več, otelile so se normalno“.

Berliner Tierärztliche Wochenschrift 1908, N.o 16.

Bissulin se dobi samo na predpis živinozdravnika. Čuvajte se pred ponarjenimi izdelki! Vsak čepek pristnega bissulina nosi ime na svojem ovoju. Brošurica s sliko te bolezni se dobi brezplačno pri H. Trommsdorff, kem. tvornica, Aachen.

NANUT IZIDOR

aut. stavbena tvrdka v Gorici

ulica Adelaide Ristori šte. 5.

Se priporoča p. n. občinstvu za vsa stavbena dela kakor tudi za izdelovanje vsakovrstnih načrtov, projektov računov ter kolavdacij po najnižjih cenah.

M. Poveraj

v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Ivan Bednarik

v Gorici via della Croce 6, priporoča svojo knjigovoznico.

IVAN KRAVOS

Gorica na Kornju št. 11.

SEDLARSKA DELAVNICA

Zaloga konjskih vpreg in potrebščin za potovanje.

40° odstotno kalijevo sol

ima na prodaj „Goriško kmetijsko društvo“ v GORICI na Kornju št. 2, (v Attemsovi palači). — — — — —

Kdor hoče dobiti mnogo pridelka, naj seme vsako tretje leto premenja.

OVES

(WILLKOMM)

Ta težka vrsta ovsu uspeva na vsaki zemlji, izkazala se je kot naj zgodnejša, najrodovitnejša, napravi dolgo, prav dobro slamo za krmo in ne poleže. Ker se mora sejati ta oves naredko, zato zadostuje za vsak oral 60 semen. Razpošilja se 25 kg za k 9.—, 50 kg za k 17.—, 100 kg za k 32.— z vrečo vred. Vzorčne vrečice 5 kg po postu franko proti dopošiljatvi 3 k 20 v.

BENEDIKT HERTL, posestnik
GRAD GOLITSCH pri **KONJICAH** (Gonobitz)
Stajersko.

„Ljubljanska kreditna banka“

podružnica v Gorici

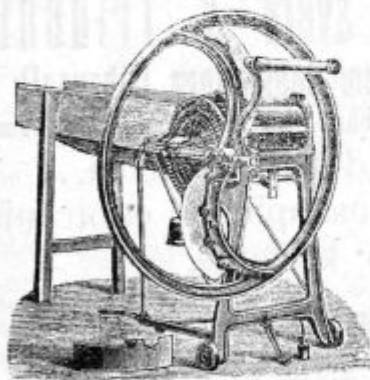
se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli.

Vloge na knjižice obrestuje po 4³/₄%,
vloge v tekočem računu po dogovoru.

Delniška glavica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice: Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

Tvornica kmetijskih strojev

C. Prosch, Celovec

(Lastniki: BRATJE inž. PROSCH)

Izdeluje in prodaja raznovrstno
kmet. orodje in stroje najboljše
- - - kakovosti. - - -

Ustanovljena 1875. — Lastni inž. biro.

Odlikovana z najvišjimi priznanji na vseh
— razstavah, ki se jih je udeležila. —

Edini zastopnik za Goriško-Gradiščansko Istro in Kranjsko.

„Goriško kmetijsko
društvo“ v Gorici,
pri katerem se nahaja
tudi zaloga naših razno-
vrstnih strojev.

Zahtevajte cenike, ki se pošiljajo brezplačno!

Kmečka banka v Gorici na Kornu št. 12

eskomptuje menjice pod jako ugodnimi pogoji. Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun, ter jih obrestuje čisto po

4 $\frac{3}{4}$ ‰

stalne vloge po dogovoru tudi višje.

Načelstvo obstoji iz gg. Dr. Alojzij Franko, predsednik, Ivan Saunig, velep. in župan v Biljah, podpredsednik, Matija Rutar, c. kr. viš. sodni svetnik v Gorici, Anton Klančič, velep. in župan - - - v Podgori, Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu. - - -

SVILOREJSKI ZAVOD deželnega kulturnega sveta v Tridentu s podružnico v adrijanskem Castelmare (Abruzzi)

Sviloprejkino seme, selekcionirano po celularnem sistemu.

Posebne reje za dobavo semena.

Fizijologično in mikroskopično odbiranje.

== Racijonelno križanje. ==

Posebnost Bigiallo Poligiallo sperico a baco moro } Giallo puro di razza
originarie dall'Italia
meridionale. ==

Ta zavod se glasom svojih določil ne bavi s kupčijo in špekulacijo. — Njegov namen je edino le ta, da prideluje zdravo in izborno sviloprejkino seme — kar dokazujejo 30 letni rezultati. Ta zavod je v stanu, pridelovati najbolj zanesljivo — zdravo seme, ker je opremljen z vsemi modernimi pripravami za izrejo sviloprejk, ter za dobavo in preiskovanje semena in ker ima zanesljivo in tehniški izobraženo osebje.

Naročbe sprejema: Pelicon Franc h. št. 56 — Sovodnje pri Rubijah (Goriško), pa tudi „Gor. kmet. društvo“
v Gorici.

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 5.

Gorici, dne 15. aprila 1914.

Tečaj X.

Obseg: 1. Hlevski in umetni gnoj; 2. Ali nam kaže gojiti tudi orehe? 3. Pod kakimi pogoji oddaja c. k. deželna bramba tovorna živinčeta v zasebno rabo (Zvršetek); 4. Deveti avstrijski vinorejski kongres v Gorici 1914; 5. Gospodarske drobtinice; 6. Poročila; 7. Društvene vesti.

Hlevski in umetni gnoj.

Res je sicer, da se že mnogi naši kmetovalci zanimajo za umetna gnojila in da se tem pridružujejo od dne do dne še drugi, ali vendar je žal med temi še precej takih, ki izdajo precejšne svote za različna umetna gnojila a imajo svoje gnojnice prav po nazadnjaško napravljene. Akoravno bi morda ne zamogli izhajati brez nabave oziroma uporabe umetnih gnojil, ostal bi jim vendar še kak groš več v žepu, nego jim ostaja doslej, ko bi pravilnejše ravnali s hlevskim gnojem.

Ako vzamemo, da je vreden hektoliter gnojnice le 15 vinarjev in če poračunamo na to, koliko hektolitrov gnojnice zginе vsako leto v cestni jarek, bližnji potok itd., potem se uverimo, kako potratno je takšno ravnanje z umetnim gnojem. —

Naravnost nezmisel je toraj, kupovati umetna gnojila, a po drugi strani metati naravnost na cesto denar v obliki gnojnice.

Vsak kmetovalec urediti bi si moral pred vsem najpoprej svojo gnojnik, kajti troški za to se mu v kratkem izplačajo. Na dobro urejenem gnojniku se spozna dobrega, umnega kmetovalca. Gnojnik naj bo kolikor mogoče v bližini hleva, a pazi naj se nato, da ne bo podala nanj kapnica; ravno tako je treba paziti, da se ne bo stekala vanj deževnica. On naj ima ugoden dovoz in odvoz gnoja in naj ne bo preveč solčnim žarkom in vetru izpostavljen. Napravi naj se toraj gnojnik, če je le mogoče, kje v senci in zavaruje se gnojnik lahko pred ve-

trom, ako se nasade v primerni daljavi raznovrstna košata drevesa.

Da se gnojnica ne bo zgubljala v tla, treba, da so tla gnojnika neprodorna. V ta namen zadostuje že, ako se dno gnojnika precej na debelem z ilovico pokrije in jo trdno potolče. Dobro je, če se napravi povrh te plasti še kamenit tlak, a ravno neobhodno potreben tak tlak ni.

Razven tega mora imeti vsak gnojnik primerno veliko, neprodorno jamo, v katero se ima stekati gnojnica; najbolje je, če se jo napravi iz betona. Komur bi se zdeli troški za napravo te jame preveliki, naj vzame vsaj kak velik, v drugo svrho neuporabljiv sod, katerega naj vtopi ali zagrebe v zemljo.

Jama za gnojnico se naredi lahko na sredini ali pa ob eni strani gnojnika, sploh tam, kjer je pod danimi okolnostmi bolj umestno. Umevno je, da morajo viseti tla ali dno gnojnika proti tej jami.

Da ne more gnojnica odtekati in deževnica iz dvorišča stekati se v gnojnik, napraviti je treba gnojniku ob straneh zvišan rob, sicer pa tak, da ne ovira izvažanja gnoja.

Gnoj je treba vsak dan, ko se pripelje na gnojnik, sproti enakomerno razširiti in dobro pohoditi, da nima zrak preveč pristopa, in polito z gnojnico, da ostane vlažen, sicer se prenašlo razkroji.

Da pa ne bo uhajal dušec iz gnoja, ta prevažna redilna snov za rastline, je treba pokriti gnoj v presledkih s plastjo zemlje. Še bolje je, potrositi gnoj večkrat z mavcem ali gipsom, sicer je zemlja ceneja in zadostuje popolnoma. Nadalje se priporoča posebno za velike gnojnike, da se naj razdele na dva dela, to se pravi, naj se deva gnoj enkrat na eno polovico in enkrat na drugo polovico ali stran gnojnika. Ko je gnoj na eni polovici gnojnika dosegel približno višočino $1\frac{1}{2}$ metra, naj se ga pokrije precej na debelo z zemljo in prične z razgrinjanjem gnoja na drugi polovici. Ob straneh, ki niso ob zidu, naj se gnoj stavi navpik in ga večkrat s kako desko zatepe, da ne bo imel zrak preveč pristopa, oziroma da se ne bo gnoj tam prenašlo razrkojeval.

Ko se gnoj jemlje za odvažanje iz gnojnika, naj se ga jemlje enakomerno iz vrha **do tal**.

Rozvoženi gnoj naj se čimprej podorje ali podkoplje. Nepravilno ravna oni, ki pušča ležati gnoj po več dni na kupih, kar se žal pregostoma dogaja. Če že prav ni mogoče gnoja takoj spraviti pod zemljo, napravijo naj se večji kupi in z zemljo pokrijejo.

Za izvažanje gnojnice omisliti si mora vsak kmetovalec primeren sod. Da se sod lahko hitro napolni, naj si nabavi vsak, kdor le zmore, sesalko ali pumpo za gnojnico.

Čim pravilneje se z gnojem ravna, tolikor izdatneji bo isti in dosledno temu se razmeroma tudi mnogo več pridela. Pod sličnimi razmerami bo tudi kmet, ki ima vzoren gnojnik, manj izdal za umetna gnojila, kakor oni, ki gnoj zanemarja.

Sicer pa nočem nikakor reči s tem, da naj naši kmetovalci ne uporabljajo umetnih gnojil. Ali naravno je pa vendarle, da bo pameten gospodar, ki zna količkaj računati, prej kolikor mogoče umno izkoristil to, kar mu je bližje in ceneje, kar ga stane le malo truda in bo posegel šele potem po tujih sredstvih, ko bo videl, da ni v stanu izhajati z onimi, ki jih ima sam pri domu.

Kdor pa že hoče umetne gnojila res kupiti, temu svetujem, naj vpraša prej strokovnjaka za svet in kupi naj ta gnojila le, pri gospodarskih zadrugah in društvih, kjer dobi prav gotovo samo zajemčeno blago.

Agentom, ki ponujajo dandanašnji umetna gnojila osebno po hišah, naj se pokažejo vrata, sicer te lahko prevarajo! S tistim denarjem, ki ga ti ljudje prav po nepotrebnem iz žepa izvlečejo, bi si lahko marsikateri kmet pravilno uredil svoj gnojnik.

Kmetje bodite toraj oprezni pri kupovanju umetnih gnojil in uredite si pred vsem najpoprej vaše gnojnike pravilno!

(»Der Oekonom«).

All nam kaže gojiti tudi orehe?

Zanimive so številke, ki jih najdemo v vsakoletnih statističnih zapiskih naše državne polovice o izvozu in uvozu raznosvrstnega sadja. Te številke bi morale posebno zanimati na-

še kmečke sadjarje, kajti one jim kažejo precej jasno, katera sadna plemena bi lahko še s pridom gojili, da se kolikor mogoče tudi tem potom poveča narodno blagostanje, kar bi naj bil cilj vseh in vsakega posameznika. Dokler pa pošiljamo v tujino leto za letom na milijone kronic za blago, katero bi lahko doma pridelali, ne sledimo posebno za tem velevažnim ciljem, ki se pa da vendarle doseči, ako poskušamo povzdigniti pridelovanje, uporabo in izvoz takih domačih pridelkov, ki pri nas dobro uspevajo, da se na ta način prepreči uvoz oziroma, da ostane denar domna.

Med drugim nam kažejo že omenjeni uradni zapiski, da pridelamo vsako leto za več kakor en milijon kron orehov premalo. V tujino pošiljamo toraj težke milijone za sadje, katero bi lahko rastle doma in bi nam ne bilo treba šteti tujcem zanj denarja.

Negovanje orehov se je v naših, posebno vinorodnih krajih precej zanemarilo. Že mnoga krajevna imena so nam priča, da je bilo svoj čas dosti »orešja«, ki so ga pa v zadnjih desetletjih lesni trgovci kaj temeljito iztrebili. Marsikatero drevo, ki bi brez škode na lesu, še lahko rodilo mnogo let, je prišlo pod sekire. Res je, da je marsikateri oreh prerano padel iz umljivih inopravičljivih vzrokov, ali še večkrat se je sekalo kar tja v en dan; na nadomestek ni pa nikdo mislil in kjer je rastle prej toliko orehov, da so delali celo prav okusno olje iz njih, tam mora šestokrat zdaj iti gospodinja k trgovcu po orehe, ako jih rabi za petice o običajnih prilikah.

Iz mesečnih izkazov velikomestnih cen je posneti, da dosežejo orehi prav lepe cene. Tako so jih prodajali n. pr. meseca oktobra t. l. v Gradcu na debelo po 54 do 70 v, na drobno pa 60 do 80 v, na Dunaju celo po 96 do 140 v oziroma po 148 do 240 v kilogram.

Četudi je pomladanski mraz v tem in lanskem letu vplival na visokost teh cen, se ne da trditi, da bi ne bile cene tudi v prejšnjih letih razmeroma prav ugodne.

Orehi se pa dajo razpečavati tudi dalj časa nego drugo sadje, ako so primerno posušeni in shranjeni v zračnem prostoru.

Iz navedenega se toraj lahko sklepa, da bi ne bilo napačno, ako bi se naši kmečki sadjarji tam, kjer oreh uspeva, po-

prijeli gojenja tega dokaj dobičkonosnega sadnega plemena, kajti ne le sadje se lahko in dobro proda, marveč ima tudi les prav lepo vrednost in prirastek na lesu že sam ob sebi vsaj deloma opravičuje gojenje orehov. Primoerno veliko orešje je takorekoč hranilnica za poznejši človeški rod, kamor lahko seže brez težave, ako ga v to prisilijo razmere.

V splošnem se lahko računa, da prične roditi orehovo drevo po 15. letu svoje starosti, višek rodovitosti dospe med 40 in 50 letomn ter ostane na tej stopnji do 90 leta, sicer se pa ti roki lahko precej spreminjajo vsled bolj ali manj ugodnih krajevnih, podnebnih in zemeljskih razmer.

Oreh, ki pri nas, osobito v vinorodnih krajih, povsod dobro uspeva, ni glede zemlje preveč izbirčen, vendar mu premokri, mrzli, pa tudi presuhi, plitvi prostori ne ugajajo. Prija mu posebno le nekoliko vlažna, rahla ali razpoklinasta apnena zemlja, ako je tudi kamenit, samo če drevo lahko daleč obsežno kov globino rije s svojimi koreninami. Ker precej obsežno korenjenje močno izsesava zemljo in delajo veje gosto senco, ne raste pod orehi rada niti trava, kar je treba upoštevati pri izbiranju prostora za orehe. Iz teh vzrokov je tudi priporočati gojenje tega sadnega drevja le bolj na obširnih posestvih. Na prijajočih mu tleh, bi mu bilo odkazati prostor tudi v obcestnih drevoredih in v parkih.

Pomnožuje se oreh samo s semenom, katerega je odbrati od takih dreves, ki se odlikujejo po rodovitnosti, ki dajejo zdrav, lep, sploh v vsakem oziru zadovoljiv sad in ki so razen tega kolikortoliko neobčutljiva proti mrazu; tu je toraj upoštevati vrste, ki na pomlad pozno poganjajo.

Prav zrele, odbrane, semenske orehe se sadi v jeseni takoj na stalno mesto, kajti orehi ne prenašajo dobro presajanja. Presajeni orehi, posebno starejši, kaj radi hirajo in usahnejo, zato se tudi ne priporoča vzgajati orehovega drevja v drevesnici tako, kakor se vzgaja n. pr. peškato ali pa koščičasto sadje. Tu pa tam ne bo priporočljivo saditi orehov že v jeseni; v takih slučajih jih je shraniti čez zimo na ta način, da se jih vloži z nekoliko vlažnim peskom plast na plast, v primeren zabojček, katerega je pokriti in zakopati na vrtu čevelj globoko v zemljo,

da ga ne doseže zmrzal. Na pomlad je orehe, ko prično cimiti, takoj saditi, ko vreme dopušča in se je zemlja primerno osušila.

Zaradi sigurnejšega uspeha se na pripravljenem, s kolom zaznamovanem prostoru vsadi po 2 do 3 orehe kakih 5 cm globoko v tla. Ko orehi odženejo, pusti naj se na vsakem prostoru le najmočnejšega, katerega naj se pridno pleve.

Poznejša oskrba je lahka, kajti pri orehah ni toliko obrezovanja in trebljenja kakor pri peškatem sadju. Če pa je že obrezovanje tu in tam potrebno, da se n. pr. doseže krona v zaželeni visočini ali pa gladko deblo, tedaj se mora opraviti to v pozni jeseni ali pred koncem zime, pa tudi poleti.

Pri orehah, obrezanih na pomlad, se rane ne zacelijo zadostno, ker se preveč solzijo radi bujnega sokovega toka.

Orehe so gojili v Evropi že v starem veku. Zavoljo tega dolgoletnega gojenja in pa vsled razmnoževanja potom semenja je nastalo mnogo vrst s precej različnimi lastnostimi, ki se izražajo v okusu, v obliki in velikosti sadu, v bolj ali manj trdi lupini, v ranem ali poznem cvetenju itd. Iz semena zrastle orehi pa nimajo vedno tiste lastnosti kakor njihovi semenjaki; seme se takorekoč izprevrže. Semenjakove lastnosti se dajo zanesljivo prenesti le s cepljenjem. Orehe cepiti z uspehom in sicer lahko ali tudi nemogoče ni. Tu se postopa nekoliko drugače kakor pri cepljenju peškatega ali koščičastega sadja. Za podlago je vzeti le eno- kvečem dvoletne, iz semena izgojene sadike, za cepiče pa do 10 cm dolge, primerno debele vrhe eno- ltnih mladih z vršnim popkom.

Cepi se meseca sušča tako, da se skrbno izkopane podlage pri koreninah prerežejo in cepi korenino v žleb, v precep ali pa z naklado, kakor pač dopušča debelost cepiča oziroma podlage; cepljeno mesto je treba dobro povezati in zamazati s cepilnim voskom. Nato je cepljenca posaditi v mrzli gnojak tako, da je gornja plat cepljenega mesta kakih 5 cm globoko v zemlji. Da imajo cepljenci dovolj prostora za razprostritev korenin, je na dnu gnojaka samo dobra zemlja in ne gnoj, kakor je običajno pri drugih rastlinah, katere se gnoji v gnojakih. Kaj je gnojak, pove knjiga »Domači vrtnar«, ki jo je izdala družba sv. Mohorja. Ko so cepljenci posajani, pokrije se gnojak z oknom in ob pripekajočem solncu primerno obsenči. Pokrit osta-

ne gnojak, dokler ne prično cepiči poganjati, nakar ga je pa vsak dan nekoliko in vedno bolj zračiti na ta način, da se okno o toplem dnevnem času privzdigne na višji strani gnojaka. Ko postanejo poganjki kakih 10 cm dolgi, naj se okno odstrani, da se bodo cepljenci lahko neovirano razvijali in se prilagodijo obenem pozneje se jim nudečim podnebnim razmeram. Te cepljence je potem v jeseni ali pa na spomlad presaditi na stalno mesto. Ker je oreh za poškodbe na koreninah precej občutljiv, zato je treba korenine skrbno čuvati pri izkopavanju podlag, kakor tudi pri saditve cepljencev. Orehe cepiti se priporoča posebno tedaj, kadar se želi prenesti posebno izrazite odlične lastnosti kateregakoli semenjaka. Orehe se sadi 12 do 15 cm narazen.

Ž u p a n c v »Gospodarskem Glasniku«.

Pod kakimi pogoji oddaja c. k. deželna bramba tovarna živinčeta v zasebno rabo.

(Zvršetek.)

§ 10.

a) V koliko pride v zmislu teh »Pogojev« v poštev povračilo prevoznih stroškov rabniku od strani uprave deželne brambe, so za njegovo višino merodajna naslednja določila:

1. Preračuni se vedno najkrajša zveza med stajališčem tovarnega živinčeta, ki je podlaga pogodbenega razmerja, in medmed krajem, kamor se privede, kjer se izroči ali kamor se pride ponj.

Za kose, ki jih je prehoditi peš, velja ob preračunu vojaška potna karta.

2. Ako po spredaj stoječi točki ovedena razdalja pri pešhodih in železniških zvezah ne znaša več nego 20 kilometrov, se ne daje povračilo prevoznih stroškov; ako pa znaša čez 20 kilometrov, se povrne za vsak 20 kilometrov presegajoči kilometer prevoza tja in nazaj za tovarno živinče znesek 5 h, za spremljevalca pa znesek 2 h.

3. Pri parniških zvezah se povračajo vedno vsi po vojaški tarifi (prim. točko 15 »Podučila«) pripadajoči izdatki za prevoz na ladji za tovarno živinče in spremljevalca; za prevoz do pristranskih krajev in od njih pa se ne daje odškodnina.

4. Ako mora isti rabnik privedi več tovornih živinčet, jih izročiti ali priti ponje, se zaračuni za 1 ali 2 tovorni živinčeti, samo eden spremljevalec, za 3 ali 4 tovarna živinčeta samo dva, za 5 ali 6 tovornih živinčet samo trije itd., nikakor pa ne več nego v resnici priskrbljeni spremljevalci.

b) Ako mora rabnik v zmyslu teh »Pogojev« upravi deželne brambe povrniti o s k r b n e s t r o š k e za tovarno živinče, se zaračunijo z vsakdanjim poprečnim zneskom 1 K 80 v, v katerem znesku so zapopadeni tudi stroški za strežbo tovarnega živinčeta.

§ 11.

Ako se najde ob rednem pregledu tovarno živinče v stanju »spodobno za vojno službo, izvrstno gojeno«, prejme rabnik takoj izplačano premijo 10 kron.

Isto velja pri dodatnem pregledu, ako se tovarno živinče opravičeno ni privedlo ob rednem pregledu.

§ 12.

a) Kobile se v času rabe (§ 1.) ne smejo porabljeni za plemje. —

b) Ako bi se kobila pri rabniku oplemenila ali obrežila, razveže poveljstvo pogodbeno razmerje; rabnik je brez pravice do kakršnekoli odškodnine vezan kobilo, in če je že vrgla, tudi žrebe na svoje stroške takoj vrniti vojaškemu krdelu in upravi deželne brambe povrniti oskrbne stroške v obsegu § 10 b za dobo šestih tednov.

c) Ako bi se bila kobila rabniku izročila že v brejem stanju, kar pa se domneva samo tedaj, ako kobila vrže v 11 mesecih in 11 dneh, računaje od njene oddaje, mora tako spoznano brojost kakor tudi to, da je vrgla (oziroma le zadnje samo, če se je brojost dognala že ob oddaji), takoj naznaniti poveljstvu, sicer nastopijo pod b) oznamenjene posledice.

V ostalem veljajo, ako se ustreže tej naznanilni dolžnosti, nastopna določila:

Kobila se mora v času spoznane brejosti, v času dojenja, ki naj traja šest tednov, in še dva meseca brez pravice do odškodnine primerno varovati in bolje krmiti. Po preeku tega časa je kobilo na rabnikove stroške pripeljati k poveljstvu na ogled, ako se naj itak ravno o tem času ne vrši pregled. Žrebe je rabnikovo.

Ako se je kobila (zaradi dognane brejosti) pred dovršeno izučbo izročila v zasebno rabo, jo je potem, ko je vrgla, na poziv dati na razpolaganje vojaškemu krdelu, da se dovrši izučba, za čas, ki ne sme presegati šest tednov.

Pri tem je zmislu primerno uporabljati v teh »Pogojih«
obsežna določila o službenih vajah.

§ 13.

a) Na strani uprave deželne brtmbe je poveljstvo krdela
poklicano izvrševati pogodbo.

b) Rabnik je dolžan skrbeti za to, da je vsak čas postavljen
pooblaščenec, ako je sam odsoten ali zadržan.

Uprava deželne brambe ima pravico tistega, ki pokaže za
rabnika določeni izvod kontrolne knjige (§ 1), smatrati za rabnikovega
pooblaščenca pri izvrševanju pogodbe in mu zlasti izročiti tovarno
živinče in denarne zneske, ki gredo rabniku. Isti velja tudi za
pooblaščenega pošiljati zaupnike v komisije (§ 14 b) in dajati
pojasnila (§ 14 c).

§ 14.

a) Ako se tovarno živinče privaja na preglede § 8 b), c),
d), je stanje in stvarni položaj dognati po komisiji.

b) Komisija je sestavljena iz enega častnika in živino-
zdravnika (podkovača) ter iz zaupnika, ki ga rabnik lahko od-
pošlje v komisijo.

Ako se rabnik ne posluži te pravice, ako zaupnik, ki ga je
poslal, ne pride, ako se tisti, ki pride, ne more pravilno izka-
zati, da je poslan, ali ako odreče v nadaljnem poteku svoje so-
delovanje, sklene komisija tudi brez njega.

Uprava deželne brambe ne daje odškodnine rabnikovemu
zaupniku za njegovo sodelovanje v komisiji.

V komisiji predseduje častnik.

c) Komisija mora, preden sklene, zaslišati rabnika ali po-
oblaščenca, ki je prišel namesto njega. Te osebe se pa po dru-
gi strani tudi dolžne dajati komisiji vsa potrebna pojasnila.

Glasuje se v komisiji tako, da odda najprej živinozdrav-
nik (podkovač) svoj glas, potem rabnikov zaupnik, nato pa
častnik kakor predsednik. Ako so glasovi enako razdeljeni, od-
loči predsednik.

Sklep komisije se vpiše v oba izvoda kontrolne knjige in
podpisati ga morajo vsi udje komisije; rabniku se zopet izroči
njegov izvod kontrolne knjige.

§ 15.

Za vse pravne spore, nastajajoče iz tega pogodbenega
razmerja, ki po zakonu ne spadajo pred izključno, posebno
podsodnost, so v prvi instanci edino pristojna stvarno pristoj-
na sodišču na sedežu c. kr. finančne prokurature v . . . . .

IX. Avstrijski vinorejski kongres v Gorici 1914.

Štatut avstrijskega vinorejskega kongresa.

Člen I.

Namen.

Avstrijski vinorejski kongres ima namen povzdigniti in pospeševati vinske pridelke in vinsko trgovino kakor tudi varovati skupne koristi letih na sledeči način:

a) Da se razmotrivajo vsa potrebna vprašanja glede vinskih pridelkov in vinske trgovine; da se uporabi znanstvo v praksi; da se čim največ razširijo priznane dobre pridobitve v tem pogledu, tako da more biti o njih poučen vsakdo.

b) Vplivati na državno in deželno zakonodajstvo v vseh vprašanjih, ki se tičejo vinskega pridelka in vinske trgovine.

Člen II.

Kjer in kdaj se vrše kongresi.

Kongresi se prirejajo oziraje se na vse avstrijske vinorejske dežele tako, da se če le mogoče menjajo v južnih in severnih vinorejskih pokrajinah. (K južnim vinorejskim deželam se štejejo: Južno Tirolsko, Kranjsko, Primorsko, Dalmacija in Bosna-Hercegovina; k severnim vinorejskim deželam spadajo: Štajersko, Dol. Avstrijsko, Moravsko in Češko). Praviloma se mora vršiti tak kongres vsako četrto leto.

Člen III.

Udeleženci.

Člen kongresa zamore postati vsakdo, ki naznani udeležbo kongresnemu odboru in plača pristopnino 10 kron. Kmetijska in vinarska društva kakor tudi zadruga so upravičene udeležiti se kongresa in odrediti h kongresovim sejам svoje odposlanca. Članarina se mora plačati za vsakega odposlanca.

Ko se plača pristopnina, dobe udeleženci kongresa pristopnico.

Člen IV.

Pravice udeležencev.

Vsi udeleženci imajo pravico udeleževati se razprav, zborovanj in glasovanj na kongresu, staviti predloge in posecati razstave, ki se prirede povodom kongresa, kakor tudi udeleževati se izletov itd.

Udeleženci dobe brezplačno izvod poročila, ki se objavi o kongresovih razpravah. Pri vprašanjih členu I. lit. b. ne morejo inozemci glasovati. Na predlog vsaj dvajstero udeležencev se mora glasovati imenoma.

Člen V.

Dolžnosti udeležencev.

Vsak udeleženec kongresa mora ob vpisu plačati predpisano pristojbino. Oproščeni so:

- a) odposlanci javnih uprav tu- in inozemstva;
- b) člani odborov, ki skrbе za predpriprave kongresa.

Člen VI.

Sklicanje kongresa.

Sklicatelj kongresa je avstrijsko državno vinorejsko društvo. Osrednji odbor tega društva voli kongresov odbor, ki ima dolžnost izvesti kongres. Kongresov odbor mora pričeti s pripravljalnimi deli za kongres, voliti častno predsedstvo, poskrbeti za potreben denar, pretresovati in določiti vsposed in proračun za kongres, dajati račune o dohodkih in izdatkih, poskrbeti za tisk in razdelitev poročila o razpravah.

Kongresov odbor seje pod predsedstvom izvoljenega predsednika oziroma podpredsednika. Sklepe mora izvršiti poslovno vodstvo avstrijskega državnega vinorejskega društva.

Predsedstvo zastopa kongres na zunaj in podpisuje vse objave. Ako se vrši kongres v drugem kraju in ne tam, kjer ima društvo sedež, se izvoli v dotičnem kraju za pripravljalna dela krajevni odbor, ki izvršuje sklepe kongresovega odbora.

Kongresov odbor obstoji iz izvoljenega predsednika in podpredsednika, iz generalnega poročevalca, tajnika, blagajnika in poslovodje, iz treh odbornikov in iz zastopnikov one dežele in onega mesta, kjer se kongres vrši.

Člen VII.

Kongresov delokrog.

- 1) Volitev drugega podpredsednika za zborujoči kongres.
- 2) Izbiranje kraja in časa, v katerem se naj vrši naslednji kongres.
- 3) Razpravljanje vprašanj, ki jih je kongresov odbor sklenil obravnavati in sicer po ustanovljenem dnevnem redu; dalje tudi sklepanje o stavljenih predlogih. Pri sklepih in volitvah je treba absolutne večine glasov.

Člen VIII.

Razpravni jezik in poročila.

Kongresne razprave se zamorejo vršiti v vseh deželnih jezikih. Poročila, ki se o tém objavijo, izidejo v nemškem ali pa v tistem jeziku, v katerem se je podal uradni referat; takem referatu se mora pridjati nemški prevod.

Vsi referati, ki so določeni za razpravljanje na kongresu, se morajo predložiti kongresovem odboru do 30. junija.

Člen IX.

Kongresova razstava.

S kongresom se, če le mogoče, združijo razstave vina, grozdja, vinarskega orodja, strojev, kletarskega orodja in učnih sredstev za vinorejo in kletarstvo.

Člen X.

Vodstvo kongresa.

Razprave na kongresu se vrše tako, kakor se na predlog predsedstva določi v otvoritven iseji.

Člen XI.

Končna določila.

Ako se kongres iz kateregakoli razloga ne more vršiti v izbranem kraju (člen VII. lit. 2.), ali ako se ne doseže sporazum glede izbere kraja, je prepuščeno osrednjemu odboru, da določi kraj naslednjega kongresa.

Gospodarske drobtinice.

Kako dolgo ohranijo vrtna semena svojo kaljivost. — Ako se je seme teh rastlin pravočasno pobralo, in pravilno shranilo, ostane večina raznih semen s prav malo izjemo nad eno leto kaljiva. V naslednjem hočemo navesti, kako dolgo traja kaljivost semena nekaterih glavnih zelenjadnih rastlin. Opozarjamo pa, še preden to storimo, na to, da tudi prodajalci semen ne prodajajo vedno novega semena; sicer pa tudi oni v slučaju, da ni letina za pridelovanje semena ugodna, ne morejo prav nič za to. — Dve do tri leta ohrani svojo kaljivost seme lukovo (por), čebulino in drugih raznih čebulnic, majaronovo, kimljevo, koperčevo in raznih drugih dišavnih rastlin. — 3 do 4 leta ostane kaljiva pretežna večina semena nizkega fižola in opletanca, ono zelene, korenčkov in korenja, krešino in paprikino. — 4 do 5 let ohrani kaljivost seme zeljnic, kolerab, majne in jesenske repe, črne redkve, redkvice, endivije, špinače, grahovo in goršično. — 5—6 let ohrani kaljivost seme jestvene pese, artičok, buč in bobovo. — Nad 6 let ohrani kaljivost seme kumar, mangolda, melonovo, paradižnikov in radičevo. Seveda čim stareje postaja seme, tolikor večja množina je med semenom nekaljiva.

Poročila.

Razstreljevanje zemlje z »Dynamon-om«. Ker nam neprenehoma dohajajo vprašanja, koliko stanejo posamezne potrebščine za razstreljevanje zemlje z dynamonom, obrnili smo se do tvrdke »Gebr. Böhler et Co., Aktiengesellschaft, Dunaj, I. Elisabethstrasse 12—14«, katero nam je sporočila da stane:

1) Varnostni razstrelilni prah »Dinamon« I« kaliber 30 mm . . . . . K 185.—

za vsakih 100 kg, plačljivo takoj brez popusta z zavojnino vred. (ab Artilleriezeugsdepot).

- 2) Razstrelilne kapice št. 6 . . . . . K 33.50
1000, z 2°/_o popusta (ab Artilleriezeugsdepot
Hostiwitz).
- 3) navadne črne užigalne vrvice za navadno uporabo K 24.—
za vsakih 100 obročev po 8 m, čisto plačilo, brez
popusta, brez zavojnine, (ab Wien).
- 4) Varnostna fulminantna vrvica, ki omogoči, da se
zapali lahko več nabojev hkratu . . . . . K 16.—
vsak meter, čisto plačilo, brez popusta, brez za-
vojnine (ab Artilleriezeugsdepot Woellersdorff,
Niederösterreich).
Če se kupi 100 m hkratu, zavojnine prosto.
Fulminantna vrvica se pošilja samo p r o t i p o v-
z e t j u.
- 5) Klešče za pritrjevanje užigalnih kopic na užigalno
vrvico . . . . . K 2.—
vsak kos, čisto plačilo, brez popusta, brez za-
vojnine (ab Wien).
- 6) Garnitura . . . Orodje za napravo min, špičasto
letvo, ploščato letvo in grebljica, 1.5 m dolgo . K 26.—
2% popusta, brez zavojnine (ab Werkstation
Rosenau, N. Oe.).
- 7) Vrtalna žlica iz litega jekla za pripravljanje min
1.5 m dolga . . . . . K 9.—
za vsak kos 2% popusta, brez zavojnine (ab
Werkstition Rosenau, N. Oester.)
- 8) Vrtalno letvo iz litega jekla, okroglo 35 mm,
1.5 m dolgo, z osmerovoglatim ročajem, za na-
pravo razstrelilnih jam v svrhu rigolanja, na-
prave jam za sajenje drevja itd. ko . . . . . K 32.—
vsak kos z 2% popusta, brez zavojnine (ab
Werkstition Rosenau, N. Oester.)

Pri naročbi razstrelilnih kopic, je treba priložiti naročil-
nemu pismu izjavo oziroma dovoljenje okrajnega glavarstva.
Prošnja na okrajno glavarstvo se ima glasiti tako-le:

Slavnemu

c. k. okrajnemu glavarstvu

Podpisani prosi naj se mu blagovoli izdati dovoljenje za
za dvignjenje (Bezugschein)

..... razstrelilnih kopic št. 6. (Sprengkapseln)

V svrhu razstreljevanja zemlje (.....)

V času: od ..... do .....

Kraj: (Občina) .....

Kraj, mesto kjer se bodo kopice hranile: .....

V ..... dne .....

Podpis: .....

Naslov: .....

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonijev sulfat z $20\frac{1}{2}\%$ dušca, posušen in semlet, kv po 38 K, nadrobno pa po 40 v kg.;

Kalijevo sol 42% kvintal po 13 K 50 v;

Superfosfat s 14/16% v vodi raztopne fosforove kisline, kvintal po 7 K;

Tomaževo žlindro, znamke »Zvezda« in sicer zajamčeno s 16% po 6 K 24 v;

Čilski solitar s 15/16 odstotki dušca, kvintal po 34 K;

Modro galico najboljše kakovosti, angleško in sicer zajamčeno s 99 odstotki, kvintal po 64 K, nadrobno po 66 v kg;

Žvepleno moko, ventilato, kg po 18 vin. Oddaja se v platnenih vrečah po 50 kg, pa tudi nadrobno;

Žvepleno galično moko, vsebujočo 3% modre galice kg po 20 v. Tudi ta moka se nahaja v platnenih vrečah.

držechih po 50 kg, a prodaja se tudi nadrobno;

Gumijeve trakce, znamke »Trissin«, za cepljenje trt zeleno kg po 34 K;

Fichtenin, sredstvo zoper razen mrčes na rastlinah in živalih $\frac{1}{4}$ kg po 1 K;

Orehove semlete tropine, zajamčene s 56% beljakovin in toščice, v vrečah po 75 kg, po 22 v z vrečo vred;

Klajno apno in sicer präcipitat s poprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, nadrobno pa po 28 v kg;

Pesino seme, in sicer ono rudeče Mamouth, kg po 1 K 40 v;

Seme francoske lucerne kg po 2 K, seme štajerske detelje (svinjske detelje) kg po 2 K 10 v. Razen teh semen ima v zalogi tudi raznovrstna vrtna semena.

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinei, sredstvo za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju, kg po 80 v;

Amerikansko lepivo »Tree Sticky« za lovenje malih pedicev ali črešnjevih črvov, angleški funt po 2 K 30 v;

Papir za nastavljanje lepivnih pasov, na katere se namaže lepivo za lovenje pedicev, kg po 60 v;

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice, trtne škropilnice itd.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko amonijev sulfat, kalijevo sol, Tomaževo žlindro, fihtenin, orehove semlete tropine, klajno apno, dendrin, amerikansko lepivo, papir za lepivne obroče, modro galico, žvepleno moko, gumijeve trakce, pesino seme in seme lucerne po zgorajnavedenih cenah pri »Centralni podružnici za Kras« v Sežani.

Opozarjamo p. n. društvenike, da naj naročajo vse gospodarske potrebščine pri društvu pravočasno, ter naj se ozirajo pri naročbah na objave v društvenem glasilu pod naslovom »Društvene vesti«. Društvo ima v svoji zalogi le one kmetijske potrebščine, ki so naštete v »Prim. Gospodarju«, zato naj se onih predmetov, ki niso v njem navedeni, sploh ne zahteva.

VSAK

goriški kmetovalec, ki se bavi s pridelovanjem črešenj in je nastavlil prošlo jesen na debela lepivne pase t j. pa irne pase namazane z lepivom za lovenje mrčesa, ki ne zleta, ampak lazi po debelu na drevje, se je lahko uveril, da je lepivo, zvano

„Tree Sticky“

(amerikansko lepivo)

edino in najbolje sredstvo za to, da se obvaruje črešnje pedičevih gosenic.

Kdor pravočasno nastavi lepivne pase, uverjen naj bo, da mu mali pedic ne bo delal škode na črešnjah.

»Goriško kmetijsko društvo« kot glavni zalagatelj ameriškanskega lepiva za Goriško-Gradiščansko, za Trst z okolico in Istro sprejema že sedaj naročbe na to sredstvo.

Sadjerejci zgla ite se pri tem društvu in naročite čim pe j potrebno množino tega lepiva, da obvarujete prvi pomladanski pridelek — vaše črešnje.

Prečitajte natančno čla.ek, priobčen v 4. številki lanskega „Primorskega Gospodarja na strani 58 in ne odlašajte z naročbo!

GORIŠKO VINARSKO DRUŠTVO

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja naravna in pristna goriška vina. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Vzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in realna. Sedež društva: Gorica, ulica Torrente poleg Vinar-
M W M M ske kleti 12. M W W W

Sivalni stroji,

sedanji čas, so Kayser, Afrana in Veritas

najboljši, pripravnitudi za umetno vezanje.

Dobivajo se samo pri

Ignacu Saunig
v Gorici na Koru 12.

Cenike na zahtevo brezplačno.

Lastna mehanična delavnica.

OKORENINJENE KOLČI-BILFE

trt *Rupestris montikola* in *Riparia Rupestris* I. vrste
se dobe pri podpisnem in sicer 1000 bilf za 45 kron. ➔

Artur Portada, Pag (Dalmacija).

Znana stara domača tvrdka z železnino

O. ZAJEC

naznanja uljudno, da je preselila svojo trgovino v prostore hiše

Goriške ljudske posojilnice

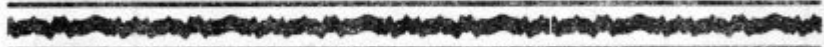
GOSPOSKA UL. ŠT. 7 (PREJ KROJAŠKA ZADRUGA).

Na novo praktično urejena trgovina omogoči nas naše cenj. odjemalce vsestransko hitro, točno, ceno in pošteno postreči.

Zahvaljevaje se dosedanje cenjenej naklonjenosti, proseč i nadaljne vljudnosti, priporočamo se za obilne naročbe v naših novih prostorih z odličnim spoštovanjem

O. Zajec.

Denar prihrani kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

GORICA - GOSPOSKA ULICA ŠT. 14 - GORICA

Via Signori, lastna hiša — kateri ima v zalogi najbogatejšo zbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostege in najcenejšega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke.

Semenska trgovina

AL. KORSIKA

Ljubljana - Bleiveisova cesta - Vrtača 3.

Naznanjam častitemu občinstvu, da je izšel moj novi cenik za l. 1914 in se dobi brezplačno in poštine prosto. Imam v zalogi vsa zanesljiva poljska zelenjadna in cvetlična semena. Se priporočam za cenjena naročila.

Z odličnim spoštovanjem

AL. KORSIKA

Razglas za svilorejce.

Otvorja se naročba na svilodno seme za leto 1914 občeznane tvrdke prof. G. Passignalis di Vittorio (Italija) po sledečih cenah :

Polumeno (poligiallo) ekstra onča 33 gr. po K 13

Letošnji poskusi so se izborno obnesli.

Naročbe sprejema

„Goriško kmetijsko društvo“ v Gorici.

ZMLETE OREHOVE TROPINE

so

- - prav dobra in izdatna kрма za vsakovrstno živino - -

Te tropine so se prav dobro obnesle pri pitanju ovac in prešičev, pri mladi živini, so izborno nadomestilo za oves pri konjih in izvrstno močno krmilo za delavne vole, ter dobro krmilo za molzne krave.

Pšenični otrobi vsebujejo le 18% beljakovin in maščobe, orehove tropine pa vsebujejo 56% beljakovin in maščobe.

Toplo priporočamo našim živinorejcem, naj si nabavijo čimprej zadostno množino teh tropin.

Dobe se v zalogi „Gor. kmet. društva“ v Gorici, Korenjski trg 2.

Jajca za valenje

od dveh kot najboljih današnjih pasem in najbolj odlikovanih izpodrjevalnih kokoši.

Črno rožnato grebenasta Minorka

zadobljena naravnost s pomočjo petelina zmagovalca imenom „VICTOR“, kupljenega v Ameriki za 6000 mark (kokoši so stale po 800 k ena).

Izredni eksemplari, ki neverjetno mnogo nesejo. Velikanska jajca I vrste po 90, II vrste po 50 vin.

Jerebičasta Plymouth - R.

enaka sliki, amer. importirana najbolja pasma za meso in pasma, ki prav pridno nese. Jajca za valenje in sicer ona od I vrste po 90, II vrste po 50 v.

Jamčim za svežost jajc in 100% oploditev.

„Geflügelhof Smržit z-Moravsko“.